

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrančihranil pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. š. rač. 11.197. Telefon 3112.

Stališče učiteljstva k reviziji uradniškega zakona.

Smatramo, da je vzrok za ponovno nujno obravnavo in reševanje uradniškega vprašanja v tem, ker se ni dosedaj dalo zadostnega ni moralnega ni materialnega temelja za stabilno rešitev tega vprašanja.

Moralno se ni zadostno osigurala državnemu uradništvu stalnost v službi, da bi bilo ono neodvisno od vseh neodgovornih vplivov v službi ter bi mu bilo tako mogoče posvetiti vse svoje sile pošteno in objektivno samo službi, v prid naroda in države.

Materialno se niso odredili državnim uradnikom oni službeni prejemki, da bi bili zadostni za skromno življenje, s katerimi bi bili oproščeni težkih vsakodnevnih skrbi za eksistenco.

Zlo, ki se je rodilo iz prvega, je bilo, da državni uradnik ni bil zaščiten od zlih partizanskih vplivov, da je padala zaradi tega službena in stanovska morala državnega uradništva ter se je vršilo nameščanje uradništva brez stvarne potrebe.

Zlo, ki ga je rodilo materialno nezadostno preskrbljene, tje bila korupcija, zaračuna, lov za postranskimi dohodki, kar je rušilo voljo do popolne posvetitve izključno državni službi ter beg sposobnih uradnikov iz državne službe.

Poleg tega je treba načelno poudariti ob reševanju tega vprašanja še sledeče načelno stališče z ozirom na obstoječi uradniški zakon:

Veliko krivde in nezadovoljstva je povzročilo dejstvo, da se poedini členi sedanjega uradniškega zakona sploh niso izvajali ali pa so se skušali tolmačiti z uredbami, odloki in finančnimi zakoni, na škodo stvari in uradništvu. To je, poleg gorji omenjenih dejstev, obnavljalo klic po reviziji! Zato smatramo za prvo dolžnost te revizije, da provzroči izvedbo členov 31., 37., 39., 40., 45., 112., 123., 137., 152. i. dr. uradniškega zakona na ta način, da predpiše pravilnike za izvajanje teh členov, oziroma pooblasti ministre poedinih resorov, da izdajo pravilnike za izvajanje teh členov vsak za svoj resor, kolikor ni mogoče izdati skupnih pravilnikov.

Še več nezadovoljstva je vzbudilo izpreminjanje in poslabšanje uradniškega zakona s finančnimi zakoni, zato je zahteva uradništva v tem, da se sedanji uradniški zakon zopet v prvotni obliki vzpostavi in se ukinejo sledeči členi finančnega zakona: čl. 301., čl. 302., čl. 303., čl. 307., čl. 329., čl. 333., čl. 297. i. dr. ter se vzpostavijo členi uradniškega zakona: § 31., § 140., § 123., § 137., sklep min. sveta z dne 17. aprila 1924. »Služb. Nov.« br. 901 od 19. aprila 1924, § 139. i. dr.

Spričo naraščajočih življenskih okoliščin in zahtev, je nujna potreba revizije, povišek dosedanjih prejemkov državnega uradništva za 50%, najmanj pa izenačenje prejemkov in ostalih materialnih in pravnih pravic z vsemi dodatki in dobrinami, kakor jih predvideva zakon o ustroju vojske in mornarice.

Uradniški zakon naj se izpopolni samo v toliko, kolikor je treba moralno in materialno zagurati uradništvu neodvisnost od škodljivih vplivov ter z ozirom na razmere zvišati in ustaliti prejemke, odpravijo naj se le hibe, ki so se pokazale v praksi ter izdajo potrebna tolmačenja, kar velja tudi glede razvrstilne uredbe.

Zal, nimamo uradniških in učiteljskih zbornic, potom katerih bi izražali svoje mišljenje v strokovnih in stanovskih vprašanjih, zato mora iti naša težnja za tem, da se upoštevajo mnenja glede revizije uradniškega zakona, ki so jih predložile skupno uradniške organizacije in poedine strokovne organizacije, ter se izdela nov projekt v sporazumu in s sodelovanjem predstavnikov Cinovniškega Saveza in za učiteljstvo iz Udruženjem Jugoslovenskega Učiteljstva.

Glede podrobnih predlogov moramo podčrtati predvsem sledeča vprašanja, ki jih smatramo za nujna:

Kadrski rok in vojaška služba naj se šteje kot državna služba in se s tem izenači uradnike napram uradnicam. Čl. 4., toč. 5., 23., 62., toč. 6., 119., 133., toč. 10., 137.)

V 6. člen, ki opredeljuje izobrazbo in daje bazo za razvrstitev, naj se vnese tudi tečaj in izpit za uvrstitev zabavlj in učiteljic ženskih ročnih del v III. kat. ter strok. učiteljic delovodij in učiteljic večših in strok. šolah v II. kat. (Čl. 6., 8., 11.)

V čl. 7., al. 2., naj se zviša procentno mero za 50% in šteje tudi stanarino v penzijo. V ta člen naj se uvrste tudi nadzorniki iz vrst osnovnošolskega učiteljstva, meščanskošolski učitelji, ki so na drugih strokovnih šolah, učitelji vadnic, ki nimajo meščanskošolskega izpita, učitelji specialnih šol (za slepo, gluho, gluho-nemo imbecilno deco), vadniški učitelji brez strok. izpita, učitelji-delovodje na strokovnih šolah, zabavljice in učiteljice ženskih ročnih del. (Čl. 11., 6., 7., 8.)

Roki za napredovanje osnovnošolskega učiteljstva naj bodo enotni in avtomatični za vse učiteljstvo ter se vstavijo tudi roki za avtomatično napredovanje v III. kategoriji za zabavljice in učiteljice ženskih ročnih del. (Čl. 11.)

Začasna služba se ima všteti tudi v napredovanje in pokojnino. (Čl. 14., 18., 23., 26.)

Plače naj se zvišajo za 50%, najmanj pa izenačijo do višine čl. 261. in 270. zakona o ustroju vojske. (Čl. 29., 33.)

Učiteljstvu je ohraniti pravico 32letne službene dobe, kakor mu jo določa zakon o narodnih šolah in tudi 15% v penzijo po tej dobi. (Čl. 31., 139., 140.)

Redna stanarina naj se zviša petkratno od sedanje in se izvede tudi člen glede 10, 20, 30% zvišane stanarine. (Čl. 35., 37.)

Upoštevajo naj se dosedanje določbe glede dobave kuriva, odnosno izenači civilno uradništvu po čl. 285. in 286. zakona o ustroju vojske. (Čl. 37.)

Ukiniti je znižano stanarino za samce in uvesti stanarino za dvojno gospodinjstvo, nastalo iz službenih vzrokov. (Čl. 38.)

Urediti je stanovanjsko vprašanje za učiteljstvo, obvezno gradnjo stanovanj, preskrba stanovanj proti najvišji odškodnini do višine državne stanarine, predvsem pa je urediti vprašanje, da država ne odteguje stanarine za naturalna stanovanja, ki jih dajejo občine.

Resorna ministrstva naj dobe pooblastilo, da uredi s pravilniki doklade za službene položaje, kakor šolske nadzornice, upravitelje, učitelje na težjih in obmejnih mestih, katerih višino naj določa finančni zakon. (Čl. 40.)

Doklada za otroka naj se zviša vsaj na 5 Din dnevno in se ne odšteva od drugih doklad. (Čl. 41.)

Začasnemu uslužbencu naj se prizna polna, 100% položajna plača. (Čl. 44.)

Selitveni stroški naj se priznajo učiteljskemu tudi ob razpisu, kakor je določala prvotna uredba ter se dnevnice zvišajo. (Čl. 45., 71.)

Uredba o draginskih dokladah naj se uzakoni, se odpravijo draginski razredi ter se poročenim učiteljicam prizna enaka doklada kakor neporočenim. (Čl. 46.)

Vsa izpraznjena in časovno zasedena mesta naj se razpisujejo. (Čl. 62.)

Zasigura naj se popolna stalnost učiteljstvu v zmislu tozadevnih določb srbskega zakona o narodnih šolah iz leta 1904., da se sme iz »službenih ozirov« stalne učitelje premeščati le po disciplinski obsodbi, na lastno prošnjo ali če se razred združi ali ukine. (Čl. 71.)

Državni zdravniki naj izdajajo državnim uradnikom zdravniška kpričevala, v službene svrhe, brezplačno. (Čl. 108.)

Po enoletnem bolovanju naj se izvrši enoletna časovna upokojitve in šele nato stalna, če ostane stanje isto. (Čl. 111.)

Družini v vojni službi in na vežbah naha-jajočega se uradnika naj se zagotovi primer-na pomoč. Čl. 119.)

Po smrti uslužbenca naj se zagotovi posmrtna četrt vseh prejemkov in doklad. (Čl. 124.)

Taks naj se oproste vse vloge za povšečice uslužbencem, rodbinam za vse vloge glede službenih zadev in glede pokojninskih prejemkov. (Čl. 128.)

Učiteljem nacionalnim delavcem, ki po sili razmer pridejo iz drugih držav v našo državno službo, naj se všteje ves čas službe, ki so ga prebili prej, prekinitve do 3 mesecev, ter se jim tudi materialno prizna prejemke za ves čas od odpusta. (Čl. 130., 1.)

Upokojenecem naj se z zakonom urede aktivni prejemki do konca meseca, ko dobe dekret o upokojitvi, potem pa avtomatično

do ureditve, pri nad 20 letih $\frac{1}{2}$, do 20 letih $\frac{1}{3}$, pri 15 letih $\frac{1}{2}$ aktivnih prejemkov. (Čl. 135., 152.)

Vnese naj se določba, da sme izjemoma ministrski svet odrediti rodbini kontraktualnega učitelja pokojnino. (Čl. 130., 144.)

Uvede naj se rodbinska pokojnina za otroke, katerih oče in mati sta državna uslužbenca, po obeh, če plačujeta v pokojninski fond. (Čl. 153.)

Vse upokojnence je prevesti na pokojnino po tem zakonu. (Čl. 239.)

Vsi učitelji, ki so dobili svoja službena mesta po razpisu, naj se smatrajo za stalne in nepremestne. (Čl. 224. in 234.)

Cinovniški Savez in Udruženje Jugoslovenskega Učiteljstva pozivamo, da skušata z vso pozornostjo uveljaviti gornje težnje in vse predloge, ki smo jih predložili glede revizije uradniškega zakona potom Zveze državnih nameščencev za Slovenijo glede skupnih in potom poverjeništva UJU v Ljubljani glede specialnih zahtev centralama.

Smatramo za potrebno, da dobi tudi g. minister prosvete potrebno pooblastilo v zakonu o narodnih šolah za izvedbo poedinih gori navedenih točk, ki se ne dajo povsem rešiti skupno za vse uradništvo. Te določbe naj se vnesejo v projekt zakona o narodnih šolah.

Monopolizacija šolskih knjig.

(Nekaj misli k reformi šolske književnosti.)

Dnevni listi poročajo, da je ustavljeno nadaljnje sprejemanje rokopisov za nove učne knjige, ker se pripravlja zakon o monopolizaciji učnih knjig. Rokopisi, ki se nahajajo pri prosvetnem svetu, se morajo vrniti pisateljem. S tem ukrepom se hoče doseči, da bodo učne knjige cenejše ter se želi preprečiti špekulacijo z njimi.

Tako se je pričelo obravnavati pereč problem, ki tlači že leta in leta naše, posebno pa šolstvo v južnih krajih. Niso nam znane razmere v pogledu šolskih knjig z novim šolskim zakonom, vsekakor bo naša organizacija morala tudi v tem oziru iskati možnost sodelovanja. Znane so nam špekulacije izdaje šolskih knjig, kjer je cvetel princip »provizije«, ki je nudil marsikje mnogo prilik bogate »zarade«. Na nekem kongresu mi je šumadijski tovariš — šolski upravitelj večrazrednice — pripovedoval, da mu »zarada« pri novih šolskih knjigah začetkom šolskega leta vrže 1500—2000 Din! In to samo s tem, da je uvedel v svojo šolo knjige gotove za ložbe. To načelo k nam — hvala Bogu! — ni prodrlo, pač pa trpimo danes v Sloveniji pod pezo draginje šolskih knjig! Pravijo, da so nekateri pisatelji dobili do 30.000 Din honorarja, kar je bilo najbrž odločilno za visoko čeno čitanke. Je torej čisto naravno, da se javlja tudi s te strani odpor proti čitankam! Kakor vidimo iz poročil učiteljskih društev, je akcija proti čitankam in za šolski časopis zadela na popolno razumevanje. Celo starejši tovariši in tovarišice so se z vso vnemo poprijele nove ideje. Ker je naša organizacija že tudi osvojila to misel, si bo treba ob priliki zakona o šolskih knjigah zagurati možnost izdaje periodičnega časopisa za šolo in »razrednega čtiva«.

V drugi vrsti je pa nujno potrebno, da si učiteljstvo pridobi nekako ingerenco na izdajo novih šolskih knjig. Predvsem je potrebno, da učiteljstvo samo odloča o potrebi nove šolske knjige. Mariborski slučaj iz preteklega jeseni (Majcenova začetnica) je zbudil zahtevo po nekem strokovnem forumu, ki naj ima v evidenci spisovanje slovenskih šolskih knjig. Zgodilo se je tudi, da so nekateri tovariši že več let zbirali material iz

prakse, pa se je kot strela iz jasnega neba pojavil pri prosvetnem svetu rokopis drugega tovariša. Prosvetni svet je radi pomanjkanja slovenskih strokovnjakov-referentov določeval za poročevalce slovenskih knjig dosledno profesorje, ki slovenskega šolstva niso dovolj poznali. Tako smo doživeli razne izdaje, ki nam niti vsebinsko niti tehnično ne delajo časti.

Čehi in Nemci (prim. Dunaj!) so pri izdajanju novih šolskih knjig osvojili princip »učiteljskih delovnih zajednic«. »Več glav več ve« in več strokovnjakov bo gotovo delo boljše izčelivalo do vseh podrobnosti, nego »pisatelj«, ki s škarjami v rokah iz vseh mogočih virov krpa nov »umotvor«. Honorarji pri idealnih članih »zajednic«, ki je nastala spontano, ne bodo igrali odločilne vloge pri določevanju književne cene. Če Dunaj z naklado 10.000 izvodov more doseči krasno ilustrirane, res otroške knjige po 2 S = 16 Din, ali jih ne bi mogla Slovenija, kjer ni nič manj poštvovalnih tovarišev, ki bi bili voljni v takih zajednicah sodelovati?

Lanska naša pokrajinska skupščina je soglasno sprejela tudi sklep radi izdaje novih šolskih knjig: Slovensko učiteljstvo bo v bodoče upoštevalo in propagiralo le one osnovnošolske knjige, ki jih bodo pisatelji predložili v pregled strokovnjakom.

»Narodna Prosveta« je pred kratkim prinesla nekaj značilnih predlogov v zadevi novih šolskih knjig. Glavna in popolnoma umestna je zahteva, da pisatelji šolskih knjig, ki jim že njihov položaj na višjih mestih omogoča pridobitev književnega odobrenja, opuste pisateljstvo in predlaganje rokopisov. To bo moral tudi vsebovati novi zakon, če ne bo že a priori določil točnih smernic za nove knjige.

Naloga organizacije je tudi, čuvati interese slovenskega šolstva, ki stremi po vsestranskem izboljšanju, zato mora slej ko prej sprejeti med svoje intencije zadevo novih osnovnošolskih knjig. Organizirano delo v pravcu delovne šole je neobhodno potrebno in to mora omogočiti tudi bodoča monopolizacija šolskih knjig. E-c.

Izvenšolsko delo učiteljic.

Na poziv tovarišice Anke Celnarjeve napišem par vrstice o poteku lanskega dekliškega krožka na Vinici.

Krožek smo ustanovile

zadnjo nedeljo februarja. Pouk smo prevzele vse tri učiteljice, in sicer: Tovarišica Zora Blinčeva je imela gospodinjstvo in higijeno, tov. Berta Kravosova ročno delo — obe ob nedeljah po večernicah — jaz pa kuhanje ob nedeljah dopoldne.

Prijavilo se je za krožek okrog 30 deklet. Prvo nedeljo pouka jih je prišlo še par zraven. Kazalo se je veliko navdušenje, ki se je pa poleglo kaj hitro. Dve nedelji je bil obisk točen in dober, tretjo nedeljo dosti slabši, četrto nedeljo sta prišli samo dve in še ti dve ne po večernicah, ampak šele okrog 5. ure. Peto nedeljo ni bilo sploh nobene več.

Za kuhanje je vesleje ostalo in so se med tečajem priglašale še vedno nove reflektantinj, katerih pa nisem prevzela več, ker jih je bilo za mojo majhno kuhinjo že zadosti, oziroma preveč. Kuhanje je trajalo 10 tednov.

Naš krožek je pokazal, da je treba pri pouku upoštevati samo praktična dela, ki jih zahteva življenje.

Da bi se krožki vršili uspešno, bi bilo za 1. skupino, t. j. gospodinjstvo in higijeno, neobhodno potrebno mnogo učil in bi moralo biti po možnosti na razpolago stanovanja, gospodarska poslopja, klet, hlev in shramba, za nego dojenčkov in postrežbo bolnikov pa bolnica. Tega vsega pri nas ni.

Pri ročnem delu.

se je treba ozirati na krajevne razmere. Pri nas v Beli Krajini cveto še obrt preje in тка-

nje. Ko so letos pripeljali k nam nova krosna, so se ženske jako zanimale za tkanje na istih. Po 5 do 6 km daleč so hodile prisostvovati pouku o tkanju. Zakaj? Zato, ker so videlo praktično korist. Na novih krosnih se natke petkrat toliko na dan kakor na naših domačih. Pri krožkih jih presti in tkati seveda ne bomo učile. Tu je mati najboljša učiteljica, ki uči šestletnega otroka, da vrvi vreteno. Ko bi bila še v navadi narodna noša, kakor je bila pred tridesetimi leti, ko so ženske same sprele prejo, stcale platno, sešile narodno nošo, v katero so se oblačile, bi bilo seveda zelo privlačno in vabljivo, ko bi se v dekliških krožkih učila dekleta prikrjevanja in šivanja narodne obleke. Za tak pouk bi bile gotovo tudi matere navdušene. Za različno vezenje, ki dekleta pač zelo veselijo, matere nimajo smisla. Ravno večeraj je bila pri meni neka mladenka, ki si je prišla izposoditi kvačkan vogel za prevleko blazine, pa je rekla: »Rada bi zankala, pa mi veli mama, da kaj bi iz celega raztrganega delala, zato bom raje kvačkala, da se ne bo jadila.« V petem razredu je pa rekla neka učenka: »Ne smem vzeti otirača, pravi gospodinja, da je škoda niti.« Prepričana pa sem, da bi drle k ročnemu delu, ko bi bil v šoli šivalni stroj in bi na njem šivale perilo in obleko. Dokler tega ni, pri nas, poudarjam pri nas, ne bo ogrevanja za krožek, kako je drugod, pa ne vem.

Za kuhanje

pa je interes velik, kakor sem že rekla. Ko bi hotela vse nedelje leta učiti kuhanja, vem, da za vse ne bi zmanjkalo udeleženk. Moram pa takoj omeniti, da je ta pouk v majhni kuhinji, kakršna je moja, zelo težaven. Potreb-

Mladinska Matica izda letos 4 knjige. Prijave do 31. marca t. l. Članarina za nevezane knjige 10.50 Din, vezava 13 Din več.